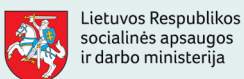

Rekomendacijos savivaldybėms dėl apsaugos, pagalbos ir paslaugų nuo seksualinio smurto nukentėjusiems asmenims teikimo bei prevencijos vykdymo

Ribologija

2023 m. buvo įkurtas „Prabilk“ – Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras, kurio tikslas – konsultuoti seksualinį smurtą patyrusius ar seksualinio smurto pavojų patiriančius asmenis, rengti metodinę medžiagą apsaugos nuo seksualinio smurto srityje, užtikrinti metodinio palaikymo teikimą, organizuoti ir vykdyti veiklas, skirtas seksualinio smurto prevencijai užtikrinti bei tarpinstituciniam bendradarbiavimui vykdyti.

Daugiau
informacijos:

Įgyvendinant 2024 m. projektą „**Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras 2024**“, finansuojamą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, organizuoti mokymai 20-yje savivaldybių („PRABILK. Savivaldos svarba sprendžiant seksualinio smurto problemą“). Mokymų tikslas – įvairių sričių ir institucijų specialistams, dirbantiems savivaldos lygiu, suteikti žinių apie seksualinį smurtą, jo pasekmes, identifikuoti savivaldoje esančias įstaigas ir institucijas, teikiančias pagalbą ar paslaugas nukentėjusiems asmenims, aptarti galimą apsaugos, pagalbos bei paslaugų algoritmo konkrečioje savivaldybėje rengimą, galimas prevencijos priemones. Prieš mokymus išnagrinėti savivaldybių strateginiai planai lyčių lygybės, smurto artimoje aplinkoje bei seksualinio smurto temomis bei mokymų dalyvių atsakymai į jiems pateiktus klausimyno klausimus apie apsaugą, pagalbą ir paslaugų procesus smurto artimoje aplinkoje ir seksualinio smurto atvejais.

Mokymų metu specialistai ir bendruomenių nariai:

- susipažino su seksualinio smurto priežastimis, dinamika bei pasekmėmis;
- identifikavo institucijas, veikiančias jų savivaldybėje ir galinčias įsijungti į vietinę apsaugos užtikrinimo, pagalbos bei paslaugų teikimo ar prevencijos vykdymo sistemą;
- susipažino su „Apsaugos, pagalbos, paslaugų teikimo seksualinį smurtą artimoje aplinkoje ar už jos ribų patyrusiam ar seksualinio smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui algoritmo“ vizija, diskutavo apie jos įgyvendinimo galimybes bei iššūkius, su kuriais gali tekti susidurti;
- pritarė „Apsaugos, pagalbos, paslaugų teikimo seksualinį smurtą artimoje aplinkoje ar už jos ribų patyrusiam ar seksualinio smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui algoritmo“ vizijai bei joje išdėstytiems pagrindiniams įgyvendinimo aspektams ir rekomendavo ją taikyti bei įgyvendinti praktikoje;
- rekomendavo sukurti ir viešinti bendrąją pagalbos liniją (trumpąjį pagalbos numerį), skirtą seksualinį smurtą patyrusiems, esantiems jo pavojuje ir jiems padedantiems asmenims;
- specialistams išsakė poreikį metodinės medžiagos, kurioje būtų pateikti pokalbio su seksualinį smurtą patyrusiu ar jo pavojuje esančiu asmeniu scenarijai, atvejų pavyzdžiai, kontroliniai klausimai bei galimi veiksmų planai, padedantys tinkamai ir operatyviai reaguoti į seksualinio smurto atvejus.

Remdamasis surinkta ir išanalizuota informacija apie savivaldybių veiklą bei mokymų dalyvių pateiktais pasiūlymais, Nacionalinis informacijos apie seksualinį smurtą centras „Prabilk“ teikia rekomendacijas savivaldybėms, kurios padės:

sukurti ir įgyvendinti nuoseklią bei prieinamą apsaugos užtikrinimo, pagalbos ir paslaugų teikimo bei prevencijos vykdyimo sistemą seksualinį smurtą patyrusiems ar jo pavojuje esantiems asmenims;

vykdyti efektyvų tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir veiksmų koordinavimą

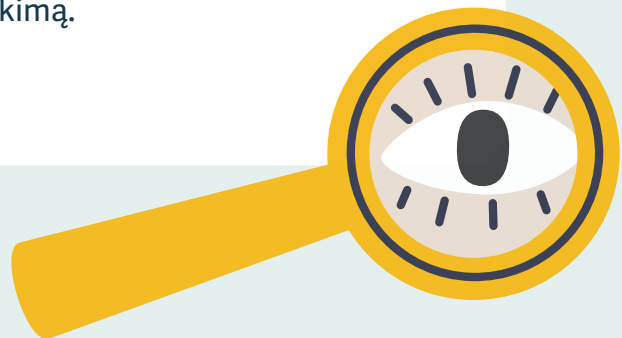
užtikrinti apsaugos, pagalbos ir paslaugų prieinamumą ir ilgalaikį nukentėjusių asmenų palaikymą;

kelti specialistų kvalifikaciją ir didinti savivaldybių atsakomybę teikiant visapusišką pagalbą seksualinį smurtą patyrusiems ar jo pavojuje esantiems asmenims.

Situacijos analizė. Atlikti detalią situacijos analizę savivaldos lygmeniu, siekiant identifikuoti seksualinį smurtą patyrusių ar seksualinio smurto pavojų patiriančių pilnamečių asmenų (toliau – nukentėjusiųjų) apsaugos, pagalbos bei paslaugų poreikius, įvertinti apsaugos užtikrinimo, pagalbos ir paslaugų teikimo, informacijos pasiekiamumą bei pakankamumą, turimas specialistų kompetencijas ir jų tobulinimo poreikį, nustatyti žmogiškųjų, materialinių ir finansinių išteklių poreikius.

Strateginių dokumentų peržiūra ir papildymas. Įvertinus situacijos analizės rezultatus, papildyti savivaldybės strateginius dokumentus priemonėmis, skirtomis spręsti seksualinio smurto problemą. Įtraukti seksualinio smurto prevencijos ir pagalbos bei paslaugų teikimo užtikrinimo tikslus į savivaldybės strateginius planus ir numatyti ilgalaikį prevencijos, specialistų mokymų ir pagalbos bei paslaugų plėtros finansavimą.

Algoritimų sukūrimas ir įveiklinimas. Parengti apsaugos užtikrinimo, pagalbos bei paslaugų teikimo algoritmus, atliepiančius nukentėjusiojo individualius poreikius. Kiekvieno algoritmo tikslas – padėti savivaldybėje veikiančioms institucijoms ir organizacijoms organizuoti seksualinio smurto prevencijos vykdymą bei pagalbos ir paslaugų teikimo procesą nukentėjusiesiems, siekiant užtikrinti jų apsaugą, pagalbos ir paslaugų teikimą.

Informavimas. Užtikrinti informacijos apie teikiamą pagalbą ir paslaugas prieinamumą. Informacija apie pagalbą ir paslaugas nukentėjusiajam bei ją teikiančių specialistų kontaktus turi būti skelbiama savivaldybės interneto svetainėje, viešinama viešųjų paslaugų ar pagalbą teikiančių institucijų internetiniuose puslapiuose.

Konfidencialumas. Užtikrinti nukentėjusiųjų konfidencialumą teikiant paslaugas ir pagalbą. Tai reiškia, kad informacija, kurią specialistas sužinojo teikdamas ar organizuodamas paslaugas ar pagalbą, būtų naudojama tik šiais tikslais ir žnebtų atskleidžiama tretiesiems asmenims be nukentėjusiojo sutikimo. Užtikrinti, kad nukentėję ar pavojų patiriantys asmenys turėtų galimybę susitikti su specialistais (mediku, psichoterapeutu ar kt.) tam pritaikytoje patalpoje su garso izoliacija.

Anonimiškumas. Užtikrinti nukentėjusiųjų anonimiškumą teikiant pagalbą, kadangi tai yra esminis veiksnys kuriant pasitikėjimo ir atvirumo atmosferą.

Pagalba ir paslaugos. Pagalba ir paslaugos turi būti teikiamos atsižvelgiant į individualias nukentėjusio asmens charakteristikas ir poreikius. Užtikrinti nukentėjusiesiems (-iosioms):

1. nemokamą psichologinę, teisinę ir medicininę pagalbą, finansuojamą savivaldybės lėšomis, taip pat esant

poreikiui pasiūlyti pavėžėjimo paslaugą (ypač aktualu gyvenantiems atokiaose vietovėse) bei galimybę rinktis ir privačias, tačiau pilnai ar iš dalies kompensuojamas paslaugas;

2. psichinės sveikatos specialistų paslaugų teikimą jai (jam) priimtinais būdais ir priemonėmis;
3. tęstinę pagalbą, atsižvelgiant į jų individualius poreikius, ir paslaugas pas pasirinktą specialistą (psichinės sveikatos specialistą, mediką, teisininką ir pan.).

Papildomos paslaugos. Įvertinus individualius nukentėjusių asmenų pagalbos ir paslaugų gavimo poreikius ir esant galimybėms savivaldybei rekomenduojama organizuoti:

1. Mobiliąją komandą, kuri greitai reaguotų į seksualinio smurto atvejus ir teiktų pirmąją pagalbą bei informaciją.
2. Paslaugas visą parą. Organizuoti sveikatos bei socialinių paslaugų teikimą 24/7, asmenims, nukentėjusiems nuo seksualinio smurto.
3. Vieno langelio paslaugą, kuri užtikrintų, kad vienoje vietoje nukentėjusysis gautų visas būtinas paslaugas: psichologinę, medicininę, socialinę ir teisinę („Užuovėjos“ atitikmuo).
4. Atvejo vadybą, kuri užtikrintų ir koordinuotų efektyvią bei laiku teikiamą pagalbą ir paslaugas.

3.

Specializuoti mokymai specialistams

Kvalifikuoti specialistai. Apsaugą, pagalbą ir paslaugas teikiančiose institucijose įdarbinti papildomus tinkamą kvalifikaciją turinčius specialistus, kurie pagal savo kompetenciją gebėtų tinkamai pagelbėti nukentėjusiems.

Specializuoti mokymai. Nuolat atnaujinti sveikatos priežiūros, švietimo, socialinių bei teisėsaugos įstaigų specialistų žinias organizuojant mokymus apie smurto ir seksualinės prievartos prevenciją, tinkamus bendravimo metodus, užtikrinti jautrią ir į nukentėjusį asmenį orientuotą apklausą bei pagalbos ir paslaugų teikimą.

Tiksliniai mokymai. Orientuoti mokymus ne tik į teorines žinias, bet ir į praktinius, patyriminius užsiėmimus integruojant efektyvaus tarpinstitucinio bendradarbiavimo principus, atvejų analizę, dalijimąsi gerąja patirtimi. Prioritetą teikti tęstiniais mokymams, kuriuose būtų dalijamasi gerąja praktika ir metodinėmis rekomendacijomis ne tik tarp atskirų savivaldybės institucijų ir organizacijų, bet ir tarp skirtingų savivaldybių.

Informacijos sklaida. Užtikrinti reguliarių sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos, švietimo ir teisėsaugos specialistų informavimą apie teisės aktus, organizacijų ir įstaigų pagalbos kontaktus bei jų pakeitimus, susijusius su seksualinio smurto sprendimo problema, naudojant „Prabilk“ centro parengtą metodinę ir viešinimo medžiagą bei rekomendacijas.

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo grupė. Įkurti tarpinstitucinio bendradarbiavimo grupę, kuri spręstų seksualinio smurto problemą, vykdytų ir koordinuotų prevenciją, teiktų pasiūlymus strateginiams dokumentams.

Atvejo vadybos grupė. Įsteigti atvejo vadybos grupę, kuri, nukentėjusiajam sutikus, aptartų konkretų atvejį, keistųsi informacija ir derintų veiksmus, atsižvelgdama į individualius jo poreikius. Į šią grupę įtraukti sveikatos, psichologinės pagalbos, socialinės apsaugos, švietimo, teisėsaugos bei nevyriausybinų organizacijų atstovus.

Koordinatorius. Savivaldybėje paskirti seksualinio smurto prevencijos vykdymo ir pagalbos bei paslaugų teikimo organizavimo koordinatorių, atsakingą už informacijos sklaidą, pagalbos ir paslaugų proceso organizavimą ir bendradarbiavimą tarp institucijų.

Konfidencialumas. Užtikrinti konfidencialumą tarpinstitucinio bendradarbiavimo, koordinavimo ir atvejo vadybos metu tam, kad būtų garantuotas nukentėjusių asmenų saugumas ir privatumas.

Bendradarbiavimas su NVO. Glaudžiai bendradarbiauti su nevyriausybėmis organizacijomis, jas finansuoti ir stiprinti jų vaidmenį teikiant pagalbą nukentėjusiesiems ir vykdant seksualinio smurto prevenciją bendruomenėse: pagalbos teikimo, savipagalbos grupių, mokymų, informacinių kampanijų organizavimas ir pan.

Informacinės kampanijos. Organizuoti informacines kampanijas ir mokymus, nukreiptus į seksualinio smurto prevenciją, informavimą apie pagalbos ir paslaugų galimybes bei kontaktus, taip pat apie smurto pasekmes ir alternatyvius konfliktų sprendimo būdus, siekiant sumažinti smurto toleranciją ir skatinti elgesio pokytį. Informacines kampanijas pritaikyti skirtingoms auditorijoms, įskaitant informacijos teikimą lengvai suprantama kalba, (skrajutes, plakatus, vaizdo įrašus ir pan.).

Nuostatų kaita. Organizuoti mokymus visuomenei, skirtus išgyvendinti stigmatizuojantį požiūrį į nukentėjusius asmenis bei gilinti žinias apie seksualinio smurto problematiką.

Smurtinio elgesio keitimas. Skatinti smurtautojų dalyvavimą elgesio keitimo programose bei užtikrinti, kad šios paslaugos būtų prieinamos anksčiau nei probacijos etape.

Bendradarbiavimas. Bendradarbiaujant su mokyklomis ir kitomis ugdymo įstaigomis įgyvendinti patyčių ir seksualinio smurto prevencijos veiklas, kurios padėtų nuo ankstyvo amžiaus atpažinti nepriimtina ar smurtinį elgesį ir žinoti, kur kreiptis pagalbos.

Žiniasklaida. Rengiant straipsnius apie seksualinį smurtą skatinti žiniasklaidos atstovus konsultuoti su specialistais, teikiančiais pagalbą ar dirbančiais seksualinio smurto prevencijos srityje. Publikacijose vengti stereotipų, kaltinančių nukentėjusį asmenį.